

CEATA FLĂCĂILOR ȘI HORA SATULUI – INSTITUȚII TRADIȚIONALE DE AFIRMARE A CULTURII SOCIO-NORMATIVE

Varvara BUZILĂ

Rezumat

Studiul este dedicat relevării contribuțiilor cetei de feciori și horei satului la afirmarea culturii socio-normative tradiționale. Ambele instituții tradiționale, de mare vechime, interdependente, se manifestă la marile sărbători calendaristice din an și în zilele de duminică, cu excepția posturilor. Flăcăii conduc ambele instituții, dar beneficiază de activitatea lor întreaga comunitate. Sunt analizate relațiile din interiorul acestor instituții și cele dezvoltate cu alte structuri. Ambele instituții realizează funcții complexe: sociale, juridice, educaționale, culturale, comunicative, axiologice. Funcția de socializare se impune, întâi de toate. Atât ceata flăcăilor, cât și hora satului socializau tinerii în conformitate cu moralitatea tradițională, cu normele comportamentale cunoscute și verificate de comunitate. Socializarea avea loc treptat, sub supravegherea bătrânilor, intermediată de flăcăii mai experimentați. Aceștia asistau tinerii în a trece mai ușor etapa de celibatar și a căpăta competențe pentru a putea aspira la căsătorie. În acest mod avea loc transmiterea și preluarea rolurilor și funcțiilor membrilor cetei și ai horei, însușirea modelelor comportamentale, a principiilor și valorilor esențiale pentru cultura tradițională. Grupul ajuta tinerii să înțeleagă și să conștientizeze atât privilegiile vieții colective, cât și riscurile, responsabilitățile ce trebuiau să și le asume din perspectivă juridică. Funcțiile economice, iminente activității oricărei instituții, urmăreau asigurarea desfășurării obiceiurilor, a continuității lor în timp, dar și a instituțiilor ca atare. Flăcăii învățau cum să câștige și să administreze banii în comun, pe care-i utilizau pentru binele comunității. Ei se antrenau în negocieri cu bătrânii, dar și cu alte cete de flăcăi, cu fetele și cu părinții acestora, și învățau să ajungă la un consens în fiecare activitate.

Cuvinte-cheie: ceata flăcăilor, hora satului, instituții tradiționale, cultură socio-normativă, norme sociale, socializare.

1. Precizări

În societatea tradițională din Moldova, bazată pe oralitatea culturii, obiceiul reglementa viața grupurilor sociale și a marilor comunități. În sincretismul culturii tradiționale, obiceiul este fortificat de credințe, reprezentări, simboluri, valori și devine obiceiul pământului sau obiceiul din bătrâni, numit și dreptul obișnuielnic sau dreptul cutumiar, formând cadrul socio-normativ al societății tradiționale sau cultura socio-normativă. Până la apariția legilor scrise, dar în bună parte și după aprobarea pravilei, instituțiile sociale, constituite și esențializate în așa mod încât să articuleze întreaga cultură tradițională, vegheau asupra respectării normelor sociale, fiind orientate de sistemul de valori specific acestei societăți. Principiile valorice ale acestui drept obișnuielnic, fidel tradiției, erau promovate conform unor modele consacrate, considerate de către mentalitatea tradițională ca fiind foarte vechi și cele mai adevărate.

Societatea tradițională își articula viața economică, socială, religioasă, culturală pe temeiul funcționării mai multor instituții importante: oamenii buni și bătrâni ori sfatul bătrânilor, neamul, nașia, obștea, claca, ceata de flăcăi, hora satului etc. În structura socială, fiecare instituție realiza atât funcții specifice, importante pentru organizarea și reglementarea vieții anumitor grupuri sociale, pentru soluționarea anumitor necesități sau

pentru promovarea anumitor principii și valori colective, cât și funcții generale, orientate să asigure buna funcționare a întregii societăți.

Unele instituții tradiționale dintre cele remarcate au suscitat mai frecvent interesul cercetătorilor și considerăm utilă relevarea contribuțiilor acestora la configurarea și valorizarea domeniului. În cadrul etnologiei juridice românești, Romulus Vulcănescu a pus în valoare rosturile normative ale cetelor de bătrâni, cetelor profesionale și ale cetelor de flăcăi [1, p. 183-268]. Andrei Galben a abordat aspecte din obiceiul pământului, specific Moldovei, relevând activitatea grupului de oameni buni și bătrâni [2]. Alexandru Gonța [3, p.267-387] a nuanțat și a aprofundat problematica obiceiului pământului, specificând funcțiile juridice ale satului, neamului, oamenilor buni și bătrâni, și ale altor instituții sătești într-un context geografic și istoric extins. Traian Herseni a întreprins o amplă analiză sincronă și diacronică a fenomenului cetei de feciori din Țara Oașului, interpretând-o psihosociologic, istoric și etnografic [4]. Ilie Moise a dezvoltat studiul cetei de feciori din Mărginimea Sibiului, Țara Oltului și zona Troțușului [5; 6]. Aspecte organizatorice și funcționale ale cetei de flăcăi din Basarabia, în perioada sărbătorilor de la Sf. Andrei, Crăciun și Anul Nou, au examinat Petre Ștefănuță [7], Nicolae Băieșu [8], Eugen Bâzgu [9], Vasile Chiseliță [10].

Există mai multe descrieri ale horei satului, după care se poate urmări cuprinderea și unitatea structurală a fenomenului, modul său de organizare și desfășurare, specificul local. Dintre contribuțiile remarcabile pentru tradiția din Moldova menționăm lucrarea folcloristului Petre Ștefănuță despre hora din regiunea Iurcenilor, apărută în 1938, o descriere amplă a fenomenului, realizată în procesul observației nemijlocite, când horele erau un fenomen practicat frecvent în societatea rurală [11]. La o distanță de 70 de ani, relativ recent, etnomuzicologul Victor Ghilaș a stăruit asupra valențelor horei de Paști în tradiția românească [12]. S-a referit la tradiția horei, ca spațiu cultural de socializare a tinerilor înainte de căsătorie, prin obiceiuri, Silvia Ciubotaru, de la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași [13], oferind o factologie bogată despre hora satului, reprezentativă pentru tradiția satelor situate în dreapta Prutului.

Un tablou de mare cuprindere a particularităților morfologice ale horei satului propun lucrările *Sărbători și obiceiuri*, editate de Institutul de Etnografie și Folclor „C. Brăiloiu”, Academia Română, în cadrul elaborării *Atlasului etnografic Român* [14; 15].

Ținem să apreciem o culegere de articole privind cultura socio-normativă a moldovenilor și găgăuzilor din Republica Moldova, apărută la Moscova [16]. Lucrarea se încadrează în câmpul larg al problematicii vizate de studiul nostru, demonstrează vastitatea domeniului, ca parte importantă a culturii tradiționale, posibilitățile multiple de analiză sau de tatonare a obiectului de studiu, confirmând actualitatea și necesitatea dezvoltării demersurilor pentru cuprinderea fenomenelor locale. Dar lucrarea de căpătâi în acest domeniu rămâne cartea lui Romulus Vulcănescu *Fenomenul horal*, care prezintă fenomenul în plan diacronic și sincron, înscriindu-l în context regional [17].

Cercetările de teren, întreprinse în ultimele decenii în comunitățile purtătoare de tradiție, cu scopul de a elucida activitatea *cetei flăcăilor* și a *horei satului* (am mizat pe această sintagmă, ea fiind cea mai răspândită în comparație cu *jocul satului*), au format un cadru propice de analiză pentru a releva în ce mod conlucrau aceste instituții tradiționale la constituirea, articularea și perpetuarea culturii socio-normative. Este o problemă care poate fi desfășurată doar printr-o abordare specială, căci a fost insuficient asumată de către bibliografia existentă, care a urmărit alte obiective. Se impune necesitatea studierii complexității funcțiilor acestor instituții, normele comportamentale ce reglementau

relațiile în interiorul fiecăreia, dar și dintre ele, modalitățile prin care acestea își promovau valorile, simbolurile.

Necesitatea de a studia împreună ceata flăcăilor și hora satului reiese și din faptul că aceste instituții au multe elemente comune la nivel taxonomic și funcțional, iar din punct de vedere organizațional se află în relații de interdependență. Aprofundarea studiului va putea surprinde norme, comportamente, relații, valori, simboluri care au configurat aceste instituții ca fenomene culturale. Am ținut să le relevăm din perspectivă normativă, pentru că sunt fenomene sociale, cu o puternică capacitate de reglare, de comunicare și de modelare. Reduse la esențe, aceste instituții sunt ceea ce Ovid Schelarie numește forme de viață socială, reglementate de obicei printr-un proces de organizare și structurare în jurul unor funcții și obiective tipice [18, p. VII].

Conform dicționarului de sociologie, lexemul *instituție* își trage originea din lat. *institutio* – acoperind sensuri din același câmp semantic cu „instituire, metodă, învățătură”, și definește un ansamblu de reguli care organizează societatea sau unele structuri ale ei, îndeplinind funcții de socializare, control, reglare. [18, p. 95].

Atât structura, cât și funcțiile acestor instituții merită relevate, pentru că au tangență directă cu sistemul de instituții specifice acestei culturi și pot pune în valoare problematica instituțională tradițională, aspecte din formarea, funcționarea și dispariția acestora. Deși sunt foarte importante în viața comunităților și au articulat un ansamblu reprezentativ de relații cu întreaga sferă a culturii tradiționale, în literatura de specialitate ceata flăcăilor și hora satului au fost insuficient puse în valoare. Ne propunem să punctăm, nu și să epuizăm tot spectrul acestei problematice.

Cultura socio-normativă tradițională, în care se înscriu cele două instituții studiate de noi, constituie o parte esențială a culturii populare, responsabilă de asigurarea respectării normelor juridice, economice și morale, perpetuării formelor și structurilor organizării și reglementării vieții sociale.

În societatea tradițională, preocupată de sincronizarea și corelarea sistemelor, ambele instituții dezvoltă o activitate complexă în sfera relațiilor sociale, normelor comportamentale, moralei tradiționale, valorilor esențiale, comunicării simbolice, inclusiv prin intermediul obiceiurilor, a formării și promovării opiniei publice. Am putea esențializa, accentuând funcțiile de socializare a tinerilor, de însușire a modelelor de gândire și comportament, prin care ei cunosc lumea, își formează orizonturi culturale și se situează în epicentrul colectiv. Ei învață, exersează și acceptă rolurile sociale oferite de către ceată și de către horă, se adaptează unor principii general acceptate, deprind funcțiile controlului și ale reglementării.

2. Ceata de flăcăi: structură și norme

După Romulus Vulcănescu, *sfatul satului* constituia în ierarhia rurală o structură instituțională superioară, înglobând în sine trei cete de vârstă, de proporții reduse, care îndeplineau funcții analoge în vatra satului românesc: *ceata bătrânilor*, *ceata oamenilor zdraveni* și *ceata feciorilor*. Aceste unități social-culturale aveau, în același rând, și atribuții social-culturale distincte, interdependente [1, p. 183-185]. În *ceata feciorilor* intrau toți flăcăii satului, care au trecut ritul de inițiere *intratul în horă*. Cât timp erau membrii cetei, flăcăii respectau codul comportamental impus de moralitatea satului acestei structuri și ieșeau din rândurile cetei tot prin horă, atunci când se căsătoreau. Deci, viața socială a fiecărui flăcău, ca și a întregii cete, se desfășura, în bună parte, în spațiul oferit de ceată și de horă. Ceata activa după reguli nescrise, dar bine însușite și impuse ca program moral

pentru fiecare membru. „Instituția fiind organizație socială, ea are vocația înaltă și necesară de a deveni *instituție juridică*, de o intensitate variabilă, adesea neobservată sau considerată ca mergând de la sine.” [18, p. XXIV].

În societățile arhaice și în cele tradiționale, tinerii sunt organizați în grupuri după principiul vârstei, o formă culturală care și-a demonstrat utilitatea privind socializarea continuă a tinerilor și reglementarea conflictelor ce pot apare în perioada premaritală. În condițiile organizării vieții sociale după comunități de sex, vârstă, ocupații de muncă și statut social, ceata flăcăilor și-a asumat funcții polivalente legate de socializarea tinerilor, medierea acestora în procesul afirmării maturității sociale, controlul și sancționarea acțiunilor atât în interiorul cetei, cât și în relațiile ei cu celelalte grupuri sociale. Cetele flăcăilor sunt multifuncționale, corelează funcții sociale, juridice, culturale, economice, educaționale. De fapt, cetele respective realizează un program al continuității sociale.

În cadrul cetei de flăcăi activau alte câteva cete, împărțite, în caz de necesitate, după criteriul teritorial, cel de vârstă sau ocupațional. Reactivarea, verificarea și reconfirmarea cetele de flăcăi avea loc pe tot parcursul anului, dar cel mai distinct se producea în luna decembrie, începând cu ziua Sf. Andrei, în timpul desfășurării pregătirilor pentru colindatul de Crăciun, pentru urat și umblatul cu alaiurile de Sf. Vasile și Bobotează, în cadrul sărbătorilor cu valoare inițiativă [13, p.40-46]. Din economie de spațiu și din respect pentru opera etnologului Petru Caraman, vom utiliza pentru toate aceste fapte culturale lexemul *colindat*, și doar în anumite situații concrete, vom recurge la precizări mai exacte [20].

În această perioadă, tinerii erau puțin mai liberi de activitățile agricole ale familiei și puteau să acorde mai multă atenție propriilor interese. Conform unor credințe generalizate la nivel european privind sincronizarea vieții umane cu procesele cosmice, tinerii se pregăteau pentru a sărbători cât mai festiv aceste mari sărbători care deveneau un cadru foarte prielnic desfășurării practicilor premaritale. Conform unor datini cu valoare inițiativă, în perioada pregătirii cetei și a colindatului, flăcăii se întruneau la o casă, numită în spațiul de la est de Prut și în unele localități de peste Nistru *hurdughie*. După tradiția locului, drept reședință temporară a grupului era aleasă casa părinților unuia dintre flăcăii conducători sau a unui gospodar mai înstărit, de preferință cea mai mare din localitate, sau una mai izolată [9, p.66-72], încât să poată păstra cât mai mult taina instruirilor și a pregătirilor. Faptul că grupul dispunea de un spațiu pentru reuniuni, îl avantaja să se pregătească mai eficient, încât să fie pe potriva așteptărilor comunității. Până pe la mijlocul sec. XX, iar în părțile sudului și până prin anii '70 ai aceluiași secol, la întrunirile tinerilor participau ca invitați și bărbați mai în vârstă sau chiar bătrâni, care au făcut parte odinioară din cetele de feciori, având roluri importante. De la ei, tinerii învățau colindele, urăturile și practicile teatrului popular, modul de organizare al cetei și normele de comportament în timpul colindatului, modalitățile de sancționare și de constrângere acceptate de morala comunității. Această colaborare dintre tineri și bărbații în etate, la învățarea tradițiilor, contribuia la transmiterea modelelor culturale de la o generație la alta, la însușirea și aplicarea sancțiunilor în cazurile de abatere de la norme, la susținerea tinerilor, pentru a-i ajuta să se reînscrisă în tiparele comportamentale acceptate de comunitate. Odată cu învățarea textelor, a melodiilor și dansurilor, confecționarea recuzitei adecvate tradițiilor locului, flăcăii însușeau și codul de reguli ce urmau să le respecte, atât pe parcursul desfășurării obiceiurilor care se apropiau, cât și pe durata aflării lor în ceată, până la căsătorie. În cadrul grupului se respecta o ierarhie bine îndătinată, care cultiva subordonarea față de conducătorul cetei și ajutorii lui, respectul față de întreaga

comunitate și de prescripțiile obiceiului.

Însăși ceata avea și alte nume: *ceata mare*, *ceata flăcăilor*, *tovărășie*, *cumpanie*, *hurtă*, *bandă*, *roată*, *cămărășie*, *ceata Moșului*, *Cârceia*, *Vălăretul* [8, p.187; 9, p. 62-63; 10. p. 36-37]. Cetele întruneau între 6-8 și 20-25 de flăcăi, numărul acestora depinzând, așa cum remarcă purtătorii de tradiție, de mai mulți factori: de mărimea localității și de necesitatea împărțirii acesteia în două sau mai multe părți, pentru ca ceata să reușească timp de o noapte să colinde toate casele de gospodari. Dacă ceata evita în mod voit sau nu reușea, din anumite motive, să colinde pe la toate casele, putea să-i ofenseze pe gospodari. Sărbătorile de iarnă erau un prilej pentru a solidariza comunitatea, a o face să-și reactualizeze instituțiile, să valideze, odată cu renovarea timpului, și noi relații sociale. Iată de ce flăcăii intrau în rolul mediatorilor.

Se forma câte o ceată de flăcăi colindători pentru satele mici, două sau patru – pentru satele mari. Uneori, pe un sector distribuit avea voie să colinde o singură ceată de flăcăi, și doar în satele unde o ceată avea ca rost să adune bani pentru a plăti muzicanții care cântau la hora satului, umblau câte două. La Crăciun și Anul Nou umblau cu colinda și grupurile de copii, dar ele nu erau numite ceată, ceea ce arată că ceata de flăcăi avea semnificații deosebite, ea întrunind un grad superior de organizare.

La sărbătorile de iarnă se observa cel mai bine ierarhia instituțională a satului. În satele mai mari erau responsabili de buna organizare a desfășurării sărbătorilor *capul satului* sau *bătrânii*, încât ceata flăcăilor trebuia să le ceară voie să colinde satul. În procesul înțelegerilor, tinerii acceptau condițiile înaintate de mentorii satului privind respectarea tradiției și asumarea responsabilităților de menținere a ordinii în rândul tinerilor și în sat. O reminiscență a acestei subordonări este și obiceiul numit vinderea satului de către bătrâni și cumpărarea lui de către cetele de flăcăi, la care ne vom referi puțin mai târziu. În fruntea cetei era ales un flăcău, cel mai destoinic dintre toți, cu mai multe merite și mai capabil să-i conducă, numit în asociere cu conducătorii militari: *căpitan*, *vătaf*, sau, pentru a-i desemna *status*-ul înalt, – *mai marele pe ceată*, *staroste*, *păstor*; ori în raport direct cu relațiile economice pe care acesta, ca responsabil de ceată, le stabilea cu comunitatea, – *arvonaș*, *cămăraș* [8, p.187; 9, p. 62-63; 10. p. 36-37]. Iar membrii cetelor de flăcăi aveau aceleași nume ca și în alte părți ale spațiului cultural românesc: *colindători*, *semași*, *sâmbriași*, *lăturași*, *mijlocași*, *camarazi* [8, p. 187; 10, p.36]. Aceștia trebuiau să se conformeze întru totul cerințelor impuse de codul colindatului. Ei ascultau de conducătorul cetei, care avea autoritate deplină, fiind responsabil de acțiunile fiecărui flăcău în fața comunității. În spațiul Moldovei, spiritul disciplinei cetelor nu era atât de sever, precum în cetele feciorilor din Ardeal, dar nici minor nu era, altfel cetele nu ar fi reușit să-și realizeze funcțiile în comunitate până prin anii '60-'70 ai sec. XX.

Căpitanul cetei avea cele mai multe atribuții. Din numele flăcăilor el discuta cu reprezentanții comunității (bătrânii cunoscători ai obiceiurilor, capul satului, primarul, preotul) aspectele privind asigurarea tuturor etapelor colindatului. Discuta și hotăra, împreună cu alți conducători de cete, hotărele teritoriului în care urma să colinde fiecare ceată și cum urmau să împartă darurile primite în timpul colindatului, ce acțiuni puteau face împreună spre binele comunității. El întreba gazdele dacă e voie de colindat, da comanda când trebuiau să înceapă a colinda. După tradiția satului, căpitanul fie intra în casă doar ca să primească darul, fie era primul servit, dacă colindătorii erau invitați în casă. Primul se așeza la masă și primul se scula, nu întrecea măsura, fiind respectuos cu toți oamenii, solicitând ca și ceilalți flăcăi să fie cuviincioși. Activitatea flăcăilor în cadrul cetei se desfășura în contextul unor trăiri psiho-emoționale puternice, specifice vârstei.

Intrarea în ceată însemna deja că flăcăii pot manifesta un alt fel de comportament față de fete, cel de curtoazie. O bună parte dintre ei erau ajunși la vârsta căsătoriei și vedeau în practicarea obiceiurilor, inclusiv o posibilitate de a se manifesta mai mult decât în alte împrejurări, în special în fața fetelor cu care trăiau bine și a părinților acestora, eventual de a-și afla perechea. Accesul colindătorilor în spațiul privat al gospodăriilor, datina cinstirii lor cu vin și poftirea la masă în anumite case, motivele de manifestare a rivalității pentru aceleași fete, puneau flăcăii la mare încercare. În aceste condiții, căpitanul, prin autoritatea sa recunoscută, impunea principii, rigori disciplinare, reglementând consumul de vin la degustări simbolice, invocând argumente credibile, pentru a tempera spiritele și a-i convinge pe flăcăi să respecte regulile acceptate. Contribuiau la atingerea scopului și mesajele laudative ale textelor colindelor și urăturilor care deveneau mesaje ale colindătorilor, mobilizând ceata la trăiri înălțătoare, adecvate spiritului sărbătorilor. Responsabilitățile căpitanului țineau atât de conducerea cetei, cât și de relațiile grupului cu comunitatea.

Caracterul organizat al cetei se observa și în distribuirea responsabilităților între membrii grupului. *Cămărașul, comorașul, banarul/bănarul, bancarul, haznagiul, voinicul, arangiul, casierul* primea banii dăruiți cetei, ducea contul lor. În satul Sadăc avea grijă de bani *scriitorul*, îi prelua de la *vătaf* și îi înscrisa în condică. Evidența banilor se ducea cu strictețe, aceasta fiind importantă atât pentru ceată, cât și pentru întregul sat. Pentru că, la sfârșitul obiceiului, banii acumulați erau împărțiți în așa fel încât să acopere cheltuielile suportate de flăcăi și să ajungă inclusiv pentru alte lucrări comune de mare anvergură pentru viața satului. *Sotnicul păzea scriitorul și casierul* [21], *colăcarii* sau *conocarii* (satele din Cotul Dunării, Ucraina) erau responsabili de colacii, pe care flăcăii îi primeau de la fetele cu care erau prieteni, și îi purtau pe o prăjină, pe o funie pusă *arcește*, sau într-o traistă. Responsabilitățile se împărțeau între cetași, în timp ce colindau. În unele sate, atunci când se cântau colinde lungi, bunăoară, *colindul ăl mare* din Câșlița-Prut, care dura în jur de o oră și jumătate, flăcăii se împărțeau în două părți: una cânta prima jumătate de colindă și cealaltă – a doua jumătate. În unele sate, textul orației *Plugului, Plugușorului, Hăiturii* era împărțit între membrii cetei, fiecăruia revenindu-i să învețe câte un segment. Astfel rosteau orația pe rând, iar refrenul îl strigau împreună. În altele, *urătorul* – mai des, un bărbat însurat, – toată urătura, iar flăcăii interveneau la refren, sincronizându-și vocile și strigând „Hăi!”

Colindatul însemna un examen sever susținut mai bine sau mai puțin bine de către colindători în fața comunității. Ceata trebuia să poată anticipa solicitările, uneori îndrăznețe, ale celor colindați, care erau destul de mulți, destul de diferiți, dar toți ghidați de ideea că merită să fie colindați cât mai frumos. Ceata trebuia să cunoască bine tradiția colindatului din sat și s-o respecte, altfel consătenii puteau să n-o răsplătească pe măsura așteptărilor. Întâi de toate, conta să respecte regulile comportamentale acceptate de tradiția locului în spațiul privat al gospodăriei, în cel public al mahalalei și al satului. Trebuiau să știe cum e mai bine să ceară voie a colinda, unde și cum să colinde, cum să redea specificul fiecărei colinde. Apoi, după ce terminau de cântat colinda, – cum să comunice cu gazdele, cum să le predisună să se bucure de spiritul sărbătorilor. Uneori erau nevoiți să ia în considerare felul de-a fi al unor gospodari, mai cu caracter, gata să-i pună la încercare pe flăcăi, solicitându-le câteva colinde din repertoriul verificat de tradiție al satului. Această atitudine îi obliga pe flăcăi să cunoască repertoriul local și să-l reactualizeze an de an, asigurând continuitatea lui în timp.

În localitățile de la sud, unde obiceiul colindatului și-a păstrat structura mult mai

mult decât în alte părți, flăcăii trebuiau să cunoască colindul de seară, cel de la miezul nopții și din zorii zilei, inclusiv repertoriul de colinde: pentru fecior, fată mare, tineri căsătoriți, oameni bătrâni, pescar, negustor, preot etc. În anul 2012, în localitățile Slobozia Mare, Cășlița Prut, Giurgiulești (raionul Cahul, Republica Moldova), Cartal/Orlovca, Satul Nou/Novoseliskoe, Barta/Plavni, Anadol/Dolinscoe, raionul Reni, am identificat purtători de folclor care ne-au cântat câte 7 [Giurgiulești, raionul Cahul], 12 [Cășlița, Prut, raionul Cahul], 18 [Cartal/Orlovca] colinde. Pentru a face față acestor eventuale cerințe, flăcăii se împărțeau în grupuri mai mici și învățau bine anumite colinde și, în funcție de solicitările gazdei, le cântau în grupuri mai mici sau toți împreună.

Flăcăuanii de curând intrați în ceată se numeau *alergători*, *gonași* deoarece alergau înaintea cetei, întrebau gazdele dacă primesc ceata și reveneau cu răspunsul către flăcăi. Tot ei, când se adunau prea multe daruri și era greu de continuat calea, duceau colacii și alte produse alimentare primite în dar la gazda închiriată. În acest mod, flăcăii învățau treptat atât disciplina colectivă, cât și obiceiul propriu-zis, asimilând totodată modelele culturale și valorile grupului.

Ținem să ne referim la tradiția cetelor din Cartal/Orlovca, raionul Reni, regiunea Odesa, Ucraina, care au păstrat un scenariu mai vechi. La Crăciun, satul cu peste 3000 de locuitori, se împarte în 2 părți: *Plenașii* și *Băltăreții*. Strada servește ca hotar între teritoriile celor două cete. Fiecare parte a satului are ceata sa. Una se numește *Ceata Mare* și alta *Ceata Moșului*. Întâi merge cu colinda Ceata Mare, după care trece Ceata Moșului. După Ceata Moșului, nimeni nu mai are voie să umble cu colinda. Moșul poartă o mască mare, cu coarne, pe care o fixează în curea sau brâu, unde stau atârinate clopote mari. Maska e din blană de iepure, cu dinți de fasole, cu diferite ornamentări, pentru a-i spori decorativismul. Moșul are în mână un sceptru/baston din papură, împletit iscusit, împodobit cu diferite ornamente, flori, ca să-l poată purta mai bine, dar și să-l apere mai târziu, în timpul confruntării dintre cei doi moși. Flăcăul care o îmbracă trebuie să fie foarte puternic, s-o poată duce toată noaptea, cât timp ceata umblă cu colinda pe la casele gospodarilor, însoțiți de un clarinet și o tobă, pe jumătatea de sat aflată în jurisdicția cetei. După ce flăcăii termină colindele, tatăl fetei iese afară la ei și-i dăruiește cu vin, bani și un colac împletit în două vițe. Flăcăii poartă colacii pe o prăjină. Cei doi flăcăi care duc prăjina se numesc *conocari*. Atunci iese afară fata mare și, dacă în ceată este flăcăul care care trăiește bine, fata îi prinde la cușmă o floare. Iar a doua zi, când ies la Hora mare, în centrul satului, se vedea care dintre flăcăi avea cele mai multe flori la căciulă, considerat a fi cel mai râvnit de către fete. O ceată este îmbrăcată în cojoace întoarse pe dos, opinci, pantaloni de dimie, brăie roșii, căciuli, iar alta – în uniforme militare, îmbrăcate eclectic, având multe ornamentări. Mai spre miezul nopții, ambele cete se întâlnesc la hotarul marcat din timp și își dau dreptul să colinde în cealaltă parte a satului. Cei din Băltăreț pleacă să colinde în Plean, iar aceștia pleacă în Băltăreț. Și așa colindă până la 9.00 dimineața, când tot satul și cele două cete se adună în centrul satului, unde fac o horă foarte mare. Dansează mai multe dansuri, după care, la un semn anume, ambele cete își ridică moșii sus pe umeri și încep a se apropia una de cealaltă, pentru confruntarea celor doi. Până la al Doilea Război Mondial, dimineața, în centrul satului făceau hora numai bărbații, apoi asigurau confruntarea dintre cei doi moși, împingându-l unul pe celălalt, până era doborât unul și se socotea că ceata respectivă a ieșit învingătoare anul acesta. Jucau hora în două părți. Acum dansează și fetele și flăcăii [22; 23].

Practicând obiceiul mai mulți ani la rând, fiind obligați să colinde fiecă casă din sectorul rezervat cetei, sau, cel puțin, fiecă casă unde erau fete mari, tinerii aveau ocazia să

cunoască și să-și facă o impresie mai clară despre modul de a gospodări al bărbaților din sat, inclusiv al fetelor și femeilor, căci, conform datinii, erau invitați și în casă, în special când familia avea oaspeți la masă. La rândul lor, și sâtenii, implicit părinții fetelor mari, puteau să-i observe din multiple ipostaze pe flăcăi. Controlul asupra comportamentelor tinerilor era exercitat de către ceilalți membri ai cetei, făcându-se referire la înțelegerile de la început, când au promis să respecte ordinea, să nu compromită cerințele obiceiurilor.

Odată cu Crăciunul, începeau Câșlegile, perioada în care hotărau să se căsătorească cei mai mulți tineri și se făceau majoritatea nunților din an. Iar colindatul, uratul, alaiurile de la Anul Nou erau un prilej de manifestare a practicilor premaritale. Fetele începeau pregătirile odată cu flăcăii, îngrijeau casele, coceau colaci și pregăteau diferite însemne pentru prietenii lor flăcăii. În mai multe sate, după ce flăcăii terminau de colindat sau de urat, și primeau darurile, între care, în mod obligatoriu, era un colac sau doi, frumos împlețiți, asemănători colacilor miresei și al mirelui de la nuntă, adică cu busuioc pus în formă de cruce pe fața lui, legat cu lână sau panglică roșie, prietenul ei sau căpitanul cetei o invitau la joc și jucau câteva dansuri în fața casei sau în casă. În alte sate, dacă ceata nu era însoțită de muzicanți, atunci flăcăii invitau fetele și pe părinții acestora la hora satului de a doua zi [24; 25].

Din comentariile purtătorilor de tradiție, rezultă că ceata flăcăilor era funcțională pe tot parcursul anului și se manifesta mai mult sau mai puțin, pe măsura necesităților, acestea fiind corelate sărbătorilor din calendarul tradițional. Fiind o instituție de mare vechime, inseparabilă de viața localităților, ea folosea marile sărbători pentru reactualizarea structurii și componenței sale.

La anumite ocazii, ceata de flăcăi se regroupează și acționează după principiul unității teritoriale a satului. La Sf. Toader, sărbătorit primăvara, în prima săptămână după Lăsatul Secului de Paști, se organizau întreceri de cai. Obiceiul s-a conservat cel mai bine în localitățile din sud, fiind practicat până la Al Doilea Război Mondial. Ajunși în săptămâna cailor Sfântului Toader, flăcăii scoteau caii din grajduri, îi îngrijeau. Sâmbătă îi împodobeau cu ciucuri, lăicere și ieșeau în sat pentru a-i demonstra cât de arătoși sunt după iernare. Se organizau în grupuri și îi alergau călări, dintr-un capăt în altul al satului, sau până la brazdă/hotar, iar primii veniți primeau în dar năframe/batiste cusute de mâinile fetelor care îi așteptau la locul de sosire. La nunți, prietenii mirelui și ai miresei, de asemenea, veneau călări pe cai voinici, ținută special numai pentru călărie. În unele localități, în timpul desfășurării nunții, aveau loc întreceri cu caii, iar învingătorii primeau drept trofee năframe/batiste de la mireasă sau și de la prietenele ei [26].

Ceata flăcăilor se impunea ca unitate și în timpul nunții unei fete din sat cu un flăcău din altă localitate. În momentul când alaiul nunții cu mireasa trebuia să treacă pe un pod ori dincolo de brazda/hotarul satului, flăcăii cereau *vadra* sau *vulpea* de la mire, un fel de răscumpărare a miresei, așezându-i în cale o masă mică cu pâine și sare. Mirele trebuia să-i omenească, cinstindu-i cu o vadră de vin și cu ceva gustări așezate pe masă, mulțumindu-le în acest mod pentru faptul că au scos fata la horă, au jucat-o și au arătat-o lumii în toată frumusețea ei. În cazul când mirele nu lua în considerare voința flăcăilor, veselie putea degrada în conflicte.

Ceata avea grijă să acumuleze banii necesari pentru a acoperi mai multe cheltuieli inerente desfășurării obiceiurilor, să răsplătească gazda unde s-a pregătit pentru sărbători și s-a întâlnit la încheierea colindatului, să achite muzica, cel puțin, pentru șapte hore ale satului, dar și să cumpere un dar bisericii, veșminte noi pentru preot, o icoană sau un alt odor bisericesc, sau pentru a plăti fântânarilor săparea unei fântâni în câmp care avea să

se numească fântâna flăcăilor.

Ceata organiza ceremoniile comunitare, reunea tinerii, cultivându-le disciplina, activitatea în grup, subordonarea, capacitatea de a pune mai presus de interesele personale pe cele obștești.

Cetele au promovat un repertoriu bogat în forme culturale rituale specifice Crăciunului, Anului Nou, Bobotezei, Paștelui, dar și unul de muzică și dans axate pe tradiție și pe reconsiderarea ei. Uneori activitatea cetei conducea și la o uniformizare a acestui repertoriu. Spre exemplu, la Sadâc, raionul Cantemir, ambele cete de flăcăi cântă la Crăciun aceeași colindă, în timp ce alte colinde au rămas în repertoriul copiilor și al grupurilor mixte.

3. Hora: structură și norme

Instituțiile tradiționale sunt organisme vii ale unui sistem bine corelat. Ele interacționează la realizarea anumitor scopuri și funcții importante pentru menținerea întregului sistem al culturii tradiționale. Apropierea dintre cele două instituții se observă și în faptul că organizatorii horelor aveau aproape aceleași nume ca și responsabilii din ceata flăcăilor: *vătafi, cămărași, banari (bănari), calfe*, dar și *butucași* (Zamcioji, raionul Criuleni), adică cei care formează *butucul*. În satul tradițional, cuvântul *butuc* era folosit pentru a arăta originea, începutul, unitatea unui neam [27, p.186]. Între ceata flăcăilor și hora satului existau cele mai directe relații, pentru că tot flăcăii erau responsabili de organizarea și buna desfășurare a horelor satului pe tot parcursul anului.

Hora era circumscrisă percepțelor rituale vizând timpul, locul, principalii ei performeri și participanți. Zilele în care se aduna hora în localitățile de la est de Prut erau aceleași ca pretutindeni în spațiul cultural românesc: ziua hramului bisericii, toate duminicile, Crăciunul, Sf. Vasile, Boboteaza, Paștele, Duminica Mare etc., cu excepția celor din perioada posturilor, când din perspectiva moralității creștine, nu se permiteau petrecerile cu dansuri și cântece. Astfel, cele patru posturi ale anului despărțeau în patru perioadele de desfășurare a horelor satului. Comunitatea urmărea atent respectarea acestei interdicții. În post, flăcăii și fetele practicau alte distracții. Dacă era vreme bună se plimbau în lungul drumurilor care traversau satul, se opreau la poduri, fântâni, izvoare, pentru a se juca în diferite jocuri, sau a povesti, a discuta, a glumi. Dar dacă era frig, se adunau la o casă mai încăpătoare „să stea la vorbă”.

Locul de întrunire al horei satului era unul curat, neafectat de contaminarea morții, situat de obicei în centrul satului, într-un spațiu mai larg. La Filipeni, raionul Cantemir, când se făcea joc la hram 3 zile, două zile jucau în centrul satului, iar a treia zi ieșeau cu hora la marginea lui, la toloacă, că să participe cât mai mulți tineri din satele vecine. În perioada caldă a anului erau preferate și locurile de lângă izvoare [28]. De la Paști până la Rusalii, horele se adunau lângă scrânciob (leagăn, dulap). Pretutindeni, la Duminica Mare, scrânciobul era împodobit cu frunzari verzi, încât oamenii abia de se vedeau dintre ei. La locul horei, participanții se regrupau după anumite principii ce corespundeau valorizării spațiului într-un loc unde erau demonstrate diferite statusuri sociale care trebuiau acceptate și respectate.

Horele începeau pe la amiază, după încheierea serviciului divin la biserică, și se terminau pe la apusul soarelui. Frecvența acestor hore varia, înregistrând anumite constante: la Crăciun și la hramul satului, ele durau 3 zile, la Paști – 2 zile (în prima zi nu era voie să dansezi și oamenii se dădeau în scrânciob), la Anul Nou, Duminica Mare, Petru și Pavel etc. – câte o zi.

În anul 2012, am participat la hora organizată în ziua de Crăciun de către flăcăii din satul Sadâc, raionul Cantemir. Deși era destul de frig, la locul horei s-a adunat multă lume: cei tineri – pentru a dansa, iar ceilalți – pentru a privi dansatorii și a discuta. La această horă, după o veche obișnuință, flăcăii s-au împărțit în două cete și s-au înțeles care dintre cete și în ce parte a satului va colinda, anunțând această hotărâre și tuturor celor veniți la horă. Apoi, după ce s-a încheiat hora, toți locuitorii revin pe la casele lor, urmând să aștepte ceata de colindători. La Anul Nou, cetele se schimbă cu locul, urând fiecare în cealaltă parte a satului. În acest mod, cetele ajungeau să colinde întreg satul. După ce dimineața flăcăii se adună „La zeamă”, la părinții vătafului cetei, mănâncă, apoi se odihnesc, iar la amiază întrunesc iar hora, făcând un fel de bilanț al colindatului în fața sătenilor [29].

Cel mai frecvent, purtătorii de folclor povestesc despre intrarea flăcăilor în horă și mai puțin despre inițierea fetelor. Ritualul era săvârșit când băiatul împlinea vârsta potrivită și când ceata considera că e timpul să-l primească. Flăcăii intrau în horă între 14 și 18 ani, în funcție de mai multe condiții. Dacă băiatul era bine făcut, dacă era primul frate în familie, dacă familia era mai înstărită – intra pe la 14-15 ani, iar dacă avea frați și surori mai mari, trebuind să-i aștepte să se căsătorească, dacă era mai pipernicit sau din familie mare, mai săracă – intra în horă pe la 17-18 ani. Intrarea în horă era similară ieșirii lui în lume ca flăcău. Din acea zi i se permitea să prietenească cu fetele, să joace cu ele la horă, să stea cu ele de vorbă. De regulă, intrarea în horă se făcea la marile sărbători, dar Paștele și cele din toamnă erau considerate cele mai potrivite. Atunci când se hotăra să intre în grup și când flăcăii acceptau să-l primească, făceau o înțelegere din timp cine dintre flăcăi să-l ajute. Doi trei dintre ei, mai cu trecere între ceilalți, îl luau pe tânăr între ei și îl includeau între ceilalți tineri care jucau un dans în cerc. Fata lângă care se prindea în dans devenea partenera lui de joc în acea zi. După ce dansau câteva jocuri, la un semnal, muzicanții cântau un vivat și flăcăii îl ridicau pe brațe în poziție orizontală, cât mai sus, de trei ori, strigând „Ura!”. Astfel procedau cu fiecare tânăr intrat în joc. Intrarea în horă era egală cu intrarea în ceata flăcăilor. După ce se termina hora, tânărul „Da vadra” (cu vin) flăcăilor [5,6].

Dacă băiatul ignora obiceiul și intra în horă de unul singur, începând să danseze, fără acordul grupului de flăcăi, era sancționat în aceeași zi. După încheierea jocului era prins de către flăcăi și impus să bea o ciutură de apă sărată plină-plinuță. A doua zi, vinovatul „da vadra de vin” grupului de flăcăi în care urma să intre, se împăca cu ei, după care se socotea că a ieșit prima dată la fete, adică avea voie „Să umble la pestelci” [30].

În satul Gangura, raionul Cimișlia, flăcăii puteau intra în joc la sărbătoarea Sf. Toader. La această sărbătoare, băieții ieșeau pentru prima dată călare pe cai și se întreceau de-a lungul drumului satului. Dacă flăcăul călărea bine calul, i se permitea să vină la joc, iar dacă nu convingea privitorii prin dibăcie, nu avea voie să joace [31].

În satele de Codru, mai era cunoscută o formă a horei, organizată în casa unui om. Este o simbioză între clacă și joc, organizată de un gospodar care își construia casă și, ca să-i bată mai bine dușumeaua, invita flăcăii și fetele la un joc, pentru care arvonea muzica, pregătea o mică gustare și vin. La început, pentru ca suprafața podelei să fie lucioasă și să capete un strat protector, presărau pe jos semințe de cânepă. Uleiul ieșit din semințe, în timp ce erau strivite cu încălțăminte dansatorilor, formau stratul protector care ținea cât o viață de om. La sfârșit, tinerii erau cinstiți de către gazde (satele Ștefănești, Telenești, Hirișeni).

În ultimii ani, am urmărit și înregistrat acest obicei în satul Țigănești, Strășeni. La hora satului, din 13 ianuarie, de Sf. Vasile (stil vechi), sunt primiți în joc flăcăii care au împlinit 16 ani. În anul 2013, au intrat în horă 6 băieți, în anul 2014 – alți 4, cei care au

dorit să intre cu obicei, căci, de fapt, 9 băieți au împlinit 16 ani. Intrarea flăcăilor a avut loc treptat, pe toată durata jocului din respectiva seară. Muzica a cântat vivat pentru fiecare dintre ei, sătenii au aplaudat, iar către sfârșitul horei flăcăii inițiați în horă, însoțiți de tații lor umblau printre grupurile de oameni și-i cinsteau cu o cânăuie de vin luat dintr-o căldare, spunând: „Dau vadra” pentru intrarea în ceată [32].

De obicei, structura horei este cam aceeași în toate localitățile mari. Un grup de flăcăi coordonează organizarea horei satului din partea întregii cete care contribuie, în funcție de necesitate, cu bani sau altfel de ajutor la buna desfășurare a horei. Din perspectivă economică, băieții asigură organizarea horelor. În realitate, hora se întrunește pentru întreaga comunitate, căci vin la horă toți: flăcăi și fete, cei căsătoriți de curând, ori de mai multă vreme, dar și bătrâni, copii, fiecare aderând la cercul său. În unele sate, flăcăii trecuți de armată formau un cerc aparte, iar cei mai tineri, neînrolați, erau ținuti la distanță, ca să învețe mai bine repertoriul dansurilor, dar și abilitățile de comunicare la horă. De cele mai multe ori, cei căsătoriți dansau alături de celibatari, iar în alte sate intrau mai târziu în dans. Copiii formau cercuri mici, în care deprindeau pașii și ritmurile, fără să deranjeze dansatorii maturi, iar aceștia, la rândul lor, nu aveau dreptul să-i marginalizeze pe copii.

Pretutindeni, flăcăii încep primul dans, iar fetele intră în joc la al doilea. Fetele dansau doar dacă erau invitate de către flăcăi. Ele nu plăteau pentru muzicanți, dar trebuiau să danseze cu toți băieții care le invitau. Nu aveau voie să refuze nici un băiat, indiferent dacă îl plăceau sau nu. Regula era cunoscută de toți. Dacă fata „întorcea cuvântul băiatului” sau refuza să danseze cu vreun băiat, era scoasă din horă cu muzică. La un semn al flăcăilor organizatori, muzicanții întrerupeau muzica dansului și începeau să cânte un marș. La auzul acestui semnal, toată lumea devenea atentă ca să vadă cine dintre fete este pedepsită. Tot flăcăii rămâneau să danseze ultimele jocuri în amurg, după ce fetele plecau spre casă. În localitățile unde flăcăii trebuiau să petreacă fetele acasă, cei căsătoriți rămâneau să danseze ultimii. Ei nu plăteau pentru că jucau la horă, ceea ce constituia un semn de respect al flăcăilor față de cei cu status marital.

Merită să ne referim la tradiția satului Drochia, raionul Drochia, care apare mai nuanțată decât în alte localități. De organizarea horelor se ocupa un grup de flăcăi, format din 8 băieți, între care unul era *bănarul*. La 7 ianuarie, de Crăciun, făceau joc și alegeau grupul celor 8 flăcăi. Apoi, ca și la Sadâc, după horă, toți așteptau să le vină colindători, dar cel mai așteptat era acest grup care colinda din casă în casă, invita fetele, în special, dar și pe ceilalți locuitori la hora satului. A doua zi, organizau iar hora în mijlocul satului, unde cei opt flăcăi scoteau treptat la joc fetele care i-au primit cel mai bine, când umblau cu colindatul. Dacă lor nu le-a plăcut cum i-a primit vreo fată, o scoteau din joc cu marș. Pe la mijlocul desfășurării acestui spectacol, la un semn al muzicii, toți ceilalți se dau într-o parte, iar în centru rămâneau doar organizatorii – cei opt flăcăi, numiți și *dirijorii jocului*. Aceștia își alegeau dintre fete *dirijorițele* și muzicanții anunțau „Joacă dirijorii jocului!” Dansau în centru numai ei, ceilalți dansatori le făceau loc. Tot *dirijorii* alegeau *regele* jocului, cel mai frecvent pe *banar*. *Regele* era încoronat cu o coroană. Lui i se mai da o coroană pe care o el o așeza pe capul *reginei*. Apoi un muzicant anunța „Joacă regele și regina!”, iar fetele care au fost *dirijoare* aruncau asupra celor doi hârtie colorată mărunțită. După aceasta regii erau ridicăți și purtați pe sus cu muzică și aplauze. Așa se termina jocul, iar *regii* invitau la ei acasă, la masă, pe tinerii de la joc [33, p.19].

La Colicăuți, raionul Briceni, la Crăciun și Anul Nou, *calfele* organizau jocul și îi acceptau în joc pe toți acei care au participat la alaiurile mascaților. Fetele care au primit ceata *Malanca* erau primele invitate la joc cu marș, iar cele care n-au primit alaiul erau

nevoite să plătească taxa stabilită, în caz contrar, erau scoase cu marș din joc [34, p.24-25].

Activitatea în ceată presupune dezvoltarea unor deprinderi organizatorice, financiare și educaționale, aplicate la nivel comunitar. Așa cum rezultă și din analiza activității cetei de flăcăi, răsplătirea muzicanților care cântau la hore era responsabilitatea directă a flăcăilor și indirectă a satului. Tinerii își doreau să asigure financiar cât mai multe hore în baza colindatului. Dar se practicau și alte forme de plată pentru muzicanți. Când aceștia veneau din altă localitate, atunci trebuiau răsplătiți cu bani, iar când erau din vatra satului, acceptau și produse agricole. „Adunam împreună un sac de cartofi, o căldare de fasole sau de bob pentru muzicanți și ei erau mulțumiți” [35]. O altă responsabilitate era să organizeze masa pentru lăutari. În unele sate, conducătorii horelor se îngrijeau de acest lucru, oferindu-le și loc de dormit, iar în altele hrănirea muzicanților cădea în sarcina fetelor (tradiția nordului).

Acumularea mijloacelor pentru hora satului ține de obiceiul vinderii/cumpărării satului, destul de frecvent în trecut, în prezent păstrat ca reminiscență în unele localități la Crăciun, iar în altele – la Sf. Vasile. Documentele etnografice care descriu acest obicei sunt insuficiente pentru a face o claritate cine vindea satul și de ce îl vindea, și cine îl cumpăra, și de ce îl cumpăra. Problema cercetării lui rămâne deschisă. Vom aduce câteva exemple care schițează tabloul, dar nu-l limpezesc în totalitate. În unele sate, la hora de Crăciun, bătrânii ieșeau în centrul jocului și anunțau că vând satul. Stabileau un preț anume, el fiind corelat cu prețul la care satul a fost vândut anul trecut. Din trei încercări, care presupuneau negocieri, satul era vândut flăcăilor. Aceștia trebuiau să plătească prețul licitat din banii care aveau să-i primească în timpul colindatului. Iată de ce înțelegerea avea loc în prezența comunității. În amurg, imediat după încheierea horei, ceata flăcăilor începea să colinde în partea sa de sat, încât dimineața, când se întâlneau la *hurdughie* sau la casa vătafului, transmiteau bătrânilor suma contractată din banii adunați, iar din restul banilor trebuiau să plătească muzicanții pentru următoarele hore ale satului.

La Boldurești, raionul Nisporeni, a 3-a zi de Crăciun *se vinde satul*. Îl vând flăcăilor câțiva bătrâni (probabil, o reminiscență a sfatului bătrânilor sau cetei bătrânilor), care urcă pe un scaun înalt și încep să strige că se vinde satul. Discută cu tinerii, negociază, ca ei să-l cumpere. Prețul este stabilit în funcție de cât a costat hora de Crăciun și se calculează să ajungă pentru horele de la sărbătorile mari. În anul 2011, satul s-a vândut cu 14 000 de lei, la care s-au plusat 2 000 de lei obținuți de la vinderea celor mai frumoși colaci câștigați de către colindători. De obicei, colacii câștigați de flăcăi erau vânduți a doua zi, tot la horă, unde erau arătați la toată lumea, lăudați cei frumoși și criticați cei nereușiți, împreună cu fetele care i-au dăruit. Tradițional, satul Boldurești este împărțit în patru părți. La Anul Nou, cămărașii caută urători pentru a forma cele patru cete de urători care vor ura fiecare în sectoarele distribuite. Cea mai mare atenție se acordă celei de-a cincea cete, numită *Cârceia*. Numele cetei vine de la un lanțug mare pe care doi flăcăi îl tot sună, ridicându-l de la pământ și coborându-l iar, însoțindu-l de sunetul tălâncilor. Primele merg pe la case celelalte cete, iar la urmă umblă și flăcăii cu *Cârceia*. După ei, nimeni nu mai are voie să vină cu uratul. Flăcăii din ceata *Cârceii* adună bani pentru jocul satului. Ca și în alte localități, ei trebuie să acumuleze suma pe care au licitat-o de la bătrâni la Crăciun.

În satele din raioanele Glodeni, Ungheni și Nisporeni, situate pe cursul de mijloc al Prutului, ceata *Cârceia* era principală. La Ciuciulea, raionul Glodeni, „Cu *Cârceia* umblau vre-o 20-30 flăcăi, toți trecuți de armată. Aveau un *bănar*, doi flăcăi sunau *cârceia* la fereastră, iar restul tinerilor intrau în casa gospodarului să-i ureze un an bun. Fata mare trebuia să dea cetei un colac mare, împletit în 8 vițe, cu flori și hulubi pe el. Alte cete umblau

cu Plugușorul, uneori purtând cu ele un plug adevărat, cu clopote, și un buhai” [36].

Treptat, în practica socială a apărut o ceată specializată în acumularea mijloacelor pentru desfășurarea horelor. În satele situate pe malul Prutului de Jos (raioanele Cantemir și Cahul), acest rol îl avea ceata *Vălăretul*, formată din mai mulți flăcăi care se bucurau de cel mai înalt prestigiu în localitate. În unele sate se umbla la Crăciun cu *Vălăretul*, iar în altele – la Paști [37].

Vălăritul/Vălăretul este un obicei puțin discutat în literatura de specialitate și, din acest motiv, nu-i suficient cunoscut în totalitatea manifestărilor sale. Rolul vălărilor, evident, era să acumuleze mijloacele pentru desfășurarea horelor. Ion Ghinoiu precizează că acest obicei se mai practică și la alte sărbători, precum Crăciunul, Anul Nou, Boboteaza, în estul României (județele Brăila, Galați, Vrancea, Bacău, Neamț, Iași) [38, p. 212].

Am recurs la amintirile de după Al Doilea Război Mondial ale lui Grigore Țaca (76 de ani) care, la hora satului Țigănești, raionul Strășeni, din 14 ianuarie 2012, a jucat pe toate melodiile cântate de muzicanți, ornamentând bătrânește cinetica dansurilor, bucurându-se de această sărbătoare a dansului împreună cu alți oameni în vârstă și cu copii de toate vârstele, de rând cu cei tineri, organizatori ai evenimentului. „Eram mari, nu aveam cu ce ne îmbrăca. Se făcea jocul în centrul satului. Veneau fete, veneau flăcăi, făceau hora pentru tot satul. Jucau copiii, femeile cu copii în brațe priveau, bătrânii jucau și ei până spre seară: *valsuri, tangouri, Bulgăreasca, Jocul Mare, Coasa, Ocol mare, Vingherca, Băsmăluța, Mărunțica, Băsmăluța*. Făceam joc la Crăciun, Sf. Vasile, Paști, Duminica Mare... Să-l fi văzut pe Nicolai Cobusnean, cu *cufăicuță* de vată și ciobote de *chirză*, dar juca mai ceva ca artiștii, nu-l ajungeai din urmă. Fetele jucau în *târlici* [papuci din stofă de suman – n.n., V.B.]. Se înțelegeau 5-6 băieți să tocmească muzicanții, să le plătească, să-i hrănească de 3 ori pe zi, timp de 2 zile, să-i culce în sat. Moș Nicolai a lui Țorțoi juca mâncând pământul. N-am văzut așa ceva nici până la dânsul, nici după dânsul. De Duminica Mare, veneau la hora de hram oamenii din satele de primprejur. Aveau trecere flăcăii care jucau frumos și din satele vecine. Era unul din Lupa Recea, Arbatâi, juca bine *Vengherca, Șaierul, Bulgăreasca, Brăulețul*. Fetele veneau singure la joc. Ele nu plăteau, dar trebuiau să joace cu toți băieții care le invitau. Dacă nu-i plăcea de flăcău și nu vroia să joace cu el, îi cântau marșul”[29].

În fiecare localitate funcționau reguli stricte privind participarea tinerilor la horă. Morala tradițională impunea norme clare în relațiile dintre fete și flăcăi, în timpul întrunirii horei. În unele sate era primit ca flăcăii să vină pe la casele fetelor și să le ceară de la părinți ca să participe la horă. În acest caz, ei erau datori să le joace și să le protejeze în timpul horei, iar după ce se încheiau jocurile, trebuiau să le conducă acasă și să le mulțumească părinților.

Intratul fetelor în horă era mai puțin spectaculos decât al flăcăilor. Dacă fata a fost jucată pentru prima oară de către flăcăi în curtea casei părintești în timpul colindatului, sau a fost invitată cu muzică de acasă înainte de începutul horei, aceste gesturi aveau valoare de intrare în horă. Dar era acceptat și gestul ca un flăcău care dorea să joace cu o fată nejucată încă să ceară ajutorul altora, mai inițiați, și aceștia i-o aduceau, prinzându-l alături de el în horă. Din acel moment se considera că ea este intrată în horă.

La Ciuciulea, raionul Glodeni, flăcăii însoțiți de muzică cereau învoire părinților fetelor ca acestea să vină la horă [39]. La Giurgiulești și la Slobozia Mare, dacă cetei de flăcăi la colindat i se dădea colac, atunci flăcăii trebuiau să joace fata în casă. Dar dacă nu erau primiți cu colindatul la o casă cu fată mare, atunci a doua zi flăcăii alungau fata din horă. După ce se răzbunau, în alte sate, tot flăcăii erau cei care ajutau fata să revină în

horă. Dacă fata refuza să danseze, băiatul plătea ceterașilor și ei cântau marșul pentru a scoate fata din joc. Mai târziu, la altă horă, băiatul refuzat, plătea iar pentru a o reîntoarce în horă (Hoteni, Maramureș).

La Colonița, Criuleni [21] și la Cășlița Prut [33], la Crăciun făceau joc 3 zile și câte o zi – la Sf. Vasile și la Bobotează. Mai că nu erau fete care să nu fi primit flăcăii în aceste zile, dar dacă se găsea una să-i refuze, nu mai ieșea din casă, cu atât mai mult să joace în horă. Părinții fetelor erau luați în seamă. La Sagaidac, Cimișlia, *cămărașii* se înțelegeau cu muzicanții, îi hrăneau, invitau fetele și părinții acestora la joc [40]. La locul horei, participanții se regrupau după anumite principii ce corespundeau valorizării spațiului într-un loc unde erau demonstrate și trebuiau acceptate și respectate diferite statute sociale. La Storojineț, regiunea Cernăuți, a doua zi de Anul Nou, pe la amiază, făceau hora mare. Băieții cinsteau tații fetelor de prin cotul unde au fost seara cu uratul [41]. În satul Zamcioji, raionul Strășeni, dacă băieții nu prea jucau fata la Jocul de la Crăciun, atunci la Anul Nou părinții fetei le dădeau un colăcel mai mic, iar dacă o jucau, primeau unul mai mare. Făceau joc la hram, la Sf. Maria, la Crăciun – 3 zile, la Sf. Vasile – 1 zi. În aceeași localitate, băieții umblau pe la case, luând fetele la joc. *Butucașii* scoteau prima dată fata la joc, cerând-o de la părinți. De Crăciun, când flăcării intrau într-o gospodărie unde era fată mare, jucau împreună cu ea în ogradă o “Bulgărească”. Fata le dădea băieților 2 colaci împlețiți în 3 vițe, legați cu busuioc și lână roșie [42].

Când murea cineva din familie, toți membrii țineau doliu și nu jucau timp de un an. Dar după jumătate de an de jelire, tinerii veneau la joc, priveau, însă nu jucau. Conform unor credințe răspândite: „Când intrau iar în joc atât fetele cât și flăcării azvârleau bani pe jos, ca să joace pe ei, nu pe pieptul mortului” [29].

O singură zi în an, fetele organizau hora. Din rațiuni mitice, dar și în legătură cu vechile practici rituale legate de sărbătorile solstițiale, inclusiv cu cele ale Călușarilor, în satele de la sud (Gotești, Crihana Veche, Baurci Moldovenesc, Colibași, Slobozia Mare, Brânza, Giurgiuștii, Cuza Vodă), de Drăgaică, hora era organizată de către fete și tot ele erau principalele participante [43]. Iată de ce o mai numeau *hora de Drăgaică*.

Generalizând cele expuse, subliniem că hora este organizată după principiile cetei flăcăilor. Aceștia gândesc din timp, adică normează activitatea tinerilor după anumite criterii: instituționale, temporale, spațiale, economice, morale.

În foarte multe sate, hora a dispărut ca practică culturală permanentă și ca instituție, cu singura deosebire că aproape pretutindeni se întrunește în zilele când se sărbătorește hramul satului. Uneori, dispariția obiceiului este de dată recentă. În satul Vălcineț, raionul Călărași, până în anul 1990, jucau hora duminica de Paști și de Sf. Nicolai de vară, când e hram. Dar singura horă care s-a mai păstrat fără întrerupere, în ultimii 70 de ani, este hora din orașul Cahul. Ea se desfășoară în centrul orașului, într-un loc deja consacrat și reunește diferite categorii de participanți. Fiindcă în oraș s-au mutat cu traiul reprezentanți din diferite localități situate pe malul Prutului, în timpul acestei hore se poate observa cum aceștia dansează în mod diferit același dans.

4. Concluzii

Analiza activității celor două instituții tradiționale, – ceata flăcăilor și hora satului, – desfășurată în această lucrare, ne permite să formulăm câteva concluzii privind funcțiile acestora, orientate spre afirmarea culturii socio-normative. Ambele instituții sunt foarte importante în organizarea, dirijarea, stimularea tinerilor, în calitate de grup activ al comunității, pentru cunoașterea, însușirea și continuarea modelelor comportamentale

tradiționale. Relația dintre ceata de flăcăi și comunitate este cea mai strânsă pe tot parcursul anului, dar și pe toată perioada vieții lor de celibatari. Pe de o parte, comunitatea oferă tinerilor toată încrederea în a organiza și desfășura, sub aspect ludic, toate marile sărbători ale anului, le propune roluri esențiale în cadrul obiceiurilor calendaristice, inclusiv în gestionarea horei satului. În același timp, comunitatea le impune cele mai stricte norme comportamentale, în cadrul acestor obiceiuri, sancționându-i și lipsindu-i de ceea ce-și doreau cel mai mult – comunicarea cu semenii în cadrul sărbătoreșului. Astfel, ambele instituții valorifică din plin morala tradițională, înțelegând ca un sistem coerent al normelor morale, sancțiunilor, prescripțiilor, aprecierilor și modelelor comportamentale specifice societății tradiționale.

În exemplele analizate, am relevat câteva funcții esențiale ale acestor instituții tradiționale, fiecare fiind foarte importantă în ansamblul coerent al culturii socio-normative. Funcția de socializare se impune întâi de toate. Atât ceata flăcăilor, cât și hora satului, scoteau tinerii în lume, în conformitate cu tipare comportamentale cunoscute și verificate de comunitate. Socializarea avea loc treptat, sub supravegherea bătrânilor, intermediată de flăcăii mai experimentați. În felul acesta, avea loc transmiterea și preluarea rolurilor și funcțiilor membrilor cetei și ai horei, implicit însușirea principiilor și valorilor importante. Aspirația la un nou statut, cel al tinerilor apti pentru căsătorie, presupunea o nouă etapă a cunoașterii [4, p.303-304].

„Hora la marile sărbători ale anului, în momentele cruciale ale vieții, operează o transformare culturală și de statut social al protagoniștilor ei. Tinerii capătă o nouă identitate, încep să fie văzuți, încep să fie acceptați ca persoane responsabile.” [13, p. 47]. Inițierea în comportamentele, dar și în tainele tinereții, pe care le facilita grupul, le ajuta tinerilor să înțeleagă și să conștientizeze atât posibilele plăceri ale vieții, cât și riscurile, responsabilitățile ce trebuiau să și le asume. În cunoașterea vieții tinerilor, începătorii beneficiau de experiența celor mai mari ca vârstă și mai experimentați. Aceștia asistau tinerii în a trece mai ușor etapa de celibatar și a căpăta competențe pentru a putea aspira la căsătorie.

Funcțiile economice, iminente activității oricărei instituții, urmăreau asigurarea desfășurării obiceiurilor în plinătatea manifestărilor lor, a continuității în timp a practicilor culturale și instituțiilor ca atare. Flăcăii învățau cum să câștige și să administreze bani în comun. Aceștia trebuiau să ajungă la un consens în orice activitate: fie la împărțirea teritoriului, fie la partajarea banilor pentru anumite cheltuieli sau servicii. Tot flăcăii cooperau pentru a hrăni și, după necesitate, a găzdui muzicanții care îi însoțeau atât în timpul colindatului, uratului și al aiurilor de la Sf. Vasile, cât și la hora satului.

Respectând moralitatea tradițională, tinerii se raportează la mediul social, iar prin reuniunile de la marile sărbători, prin horele la care participau, deveneau partea activă a socialului, cunoșteau treptat modelele sociale și începeau să le promoveze, contribuind la afirmarea sistemului ei normativ.

Practicând aceste obiceiuri, flăcăii respectau anumite principii, clar definite și transmise tinerilor de către bătrânii îndrumători și de flăcăii mai cu experiență. Aceste principii formează un fel de înveliș, de scut al sistemului de valori respectat în societatea tradițională. În toate activitățile menționate, se promova principiul colectivismului, încât flăcăii deseori trebuiau să-și stăvilească propriile porniri și trăiri, lăsând să prevaleze cele ale grupului. Colindau în grup, urau în grup, colaborau la reprezentările teatralizate. Dansau cele mai multe dansuri în cerc. Petreceau o bună bucată de timp împreună, cultivând principiul colectivismului. Dacă o fată nu primea ceata colindătorilor sau dacă refuza să

danseze cu unul dintre flăcăi, grupul bărbaților tineri se solidariza și o elimină din dans, ceea ce însemna o lecție de colectivism atât pentru ea cât și pentru familia sa.

Un alt principiu respectat de ceata flăcăilor și de horă era deschiderea către tinerii din alte localități. Chiar dacă doreau să păstreze fetele bune doar pentru ei, mai devreme sau mai târziu, flăcăii acceptau să facă hora pe luncă, lângă izvor, ca să poată veni la joc și tinerii din alte localități.

Horele practicate secole la rând au cultivat sentimente de respect și atașament față de societatea tradițională, față de valorile și instituțiile sale. Ele reglementează, ordonează, apreciază și califică interacțiunea și comportamentul tinerilor în societate. Asigură agrearea, însușirea și perpetuarea formelor comportamentale și ale activităților necesare sau dorite ale membrilor societății. Asimilează treptat și aplică drept normă un sistem de aprecieri adecvat moralității tradiționale, precum și unul de sancțiuni, în cazul devierii comportamentale de la modelele acceptate de colectivitate.

Ceata flăcăilor și hora satului preiau din tezaurul moralității atât normele comportamentale, cât și reprezentările privind buna cuviință, măsura prin care apreciază calitativ faptele și aspirațiile colective. Aceste instituții ale satului tradițional determină mecanismele asimilării și utilizării sistemului de norme morale și sancțiuni, în calitate de forme ale reglementării comportamentelor sociale. Ceata de flăcăi, ca autoritate, instituie și aplică controlul social. În cadrul ei, se profilează și relații psiho-sociale puternice care coagulează unitatea cetei, asigură evitarea sau aplanarea conflictelor specifice vârstei tinerilor. Hora contribuie la socializarea tineretului, la transmiterea experienței sociale și culturale de la o generație la alta. Instituie un control social asupra solidarității interne a grupurilor.

Păstrarea obiceiurilor rămase din bătrâni, practicarea acestora în formele de altă dată, constituia un principiu esențial al activității juvenile. Societatea tradițională este centrifugă, ea se îngrijește de continuitatea tuturor sistemelor și instituțiilor sale.

Bibliografie și informatori

1. Vulcănescu R. Etnologie juridică. București: Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1970. 339 p.
2. Galben A. I. Din „Obiceiul pământului”. Chișinău: Editura Știința, 1986.
3. Gonța A. Satul în Moldova Medievală. Instituțiile. Ediția a II-a. Iași: Editura Panfilus, 2011. 581 p.
4. Herseni T. Forme străvechi de cultură populară românească. Studiu de paleoetnografie a cetelor de feciori din Țara Oltului. Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1977. 338 p.
5. Moise I. Butea junilor. Obicei de iarnă din sudul Transilvaniei: studiu și antologie. Sibiu: S.n., 1976.
6. Moise I. Confrerii carpatice de tineret. Ceata de feciori. Sibiu: Editura Imago, 1999.
7. Petre V. Ștefănuță. Datinele de Crăciun și Anul Nou pe valea Nistrului de Jos. În: Ștefănuță P. V. Folclor și tradiții populare. Chișinău: Editura Știința, 1991, p. 142-155.
8. Băieșu N. Colindatul practicat de flăcăi. În: Nicolae Băieșu. Obiceiurile și folclorul sărbătorilor de iarnă. Chișinău: Tipografia Centrală, 2014, p. 186-207. A se vedea și: Băieșu N. Sărbători domnești (Închinare Maicii Domnului și Mântuitorului. Studiu, Culegere de texte etnografice și folclorice. Vol. II. Chișinău: Editura Cartea Moldovei, 2007, p. 168-241.
9. Bâzgu E. *Hurdughia* – casa cetei de feciori. În: Colindatul de ceată bărbătească. Chișinău: Editura Reclama S.A., 2011, p. 61-79.
10. Chiseliță V. Colinda și colindatul în ceată bărbătească: cunoaștere, cercetare, valorificare, evoluție actuală în Republica Moldova. În: Colindatul de ceată bărbătească. Chișinău: Editura Reclama S.A., 2011, p.24-43.

11. Ștefănuță P. V. Hora în regiunea Iurcenilor. În: Ștefănuță P. V. Folclor și tradiții populare. Chișinău: Editura Știința, 1991, vol. 2, p. 123-127. (După ediția: Ștefănuță P.V. Hora în regiunea Iurcenilor. În: Sociologie Românească, anul II. București, 1938, nr. 10-12, p. 534-537).
12. Ghilaș V. Hora satului din perioada sărbătorilor de Paști în tradiția românească. În: Buletin Științific. Revistă de Etnografie, Științele Naturii și Muzeologie. Serie Nouă. Fascicula Etnografie și Muzeologie, Chișinău, 2008, vol. 9 (22), p. 136-140.
13. Ciubotaru S. Studiu introductiv. În: Eadem. Obiceiuri nupțiale din Moldova. Tipologie și corpus de texte. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, p. 40-58.
14. Sărbători și obiceiuri. Răspunsuri la chestionarele Atlasului Etnografic Român. Vol. IV. Moldova, București, Editura Enciclopedică: 2004, p. 385-393.
15. Sărbători și obiceiuri. Vol. III. Transilvania. București, Editura Enciclopedică: 2003, p.369-377.
16. Губогло М. Г. Хору («групповой танец») и ипанаир (ярмарка) в системе соционормативной культуре гагаузов. В: Курсом развивающейся Молдовы. Том 5. Материалы Российско-Молдавского симпозиума «Традиции и инновации в соционормативной культуре молдаван и гагаузов», 2008, г. Комрат, под общей редакцией М. Н. Губогло, Москва, 2009, с. 197-225.
17. R. Vulcănescu. Fenomenul horal. Craiova: Editura „Ramuri”, 1944.
18. Schelarie O. Cuvânt înainte. În: Instituții feudale din Țările Române. Dicționar. (Coordonatori: Schelarie O. și Stoicescu N. Cuvânt înainte: O. Schelarie; Introducere: Valentin Al. Georgescu). București: Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1988.
19. Ferreol G. (coordonator), Cauche Ph., Duprez J.-M., Gadrey N., Simon M. Dicționar de sociologie. București: Collegium, Polirom Știință și Tehnică, 1998.
20. Caraman P. Colindatul la români, slavi și la alte popoare. București: Editura Minerva, 1983. 635 p.
21. Inf. Marin Ganciu, n. 1963, satul Anadol/Dolinscoe, raionul Reni, Ucraina, înr. 1989, culeg. Varvara Buzilă.
22. Inf. Maria Catanoi, n. 1948, satul Cartal/Orlovca, raionul Reni, regiunea Odesa, înr. 24.12.1990, culeg. Varvara Buzilă, Eugen Bâzgu.
23. Inf. Efrosenia Berlinscaia, n. 1950, satul Cartal/Orlovca, raionul Reni, regiunea Odesa, înr. 13.07.2011, culeg. Varvara Buzilă, Paul Buță, Anișoara Stegărescu.
24. Inf. Graur Pavel al lui Macar, n. 1913, satul Colonița, raionul Criuleni, înr. august 1987, culeg. Varvara Buzilă.
25. Inf. Zlotescu Vasile a lui Ion, n. 1918, satul Sagaidac, raionul Cimișlia, înr. 1992, culeg. Varvara Buzilă.
26. Inf. Nina Scrob, n. 1936, satul Gangura, raionul Cimișlia, înr. septembrie 1992, culeg. Varvara Buzilă.
27. Dicționar dialectal. Cuvinte, sensuri, forme. Volumul I, A-G, Chișinău: Editura Știința, 1985.
28. Inf. Alexandra Cazacu, n. 1938, satul Cociulia, raionul Cantemir, înr. 2011, culeg. Varvara Buzilă.
29. Anghel Alexandru, n. 1956; Constandachi Ion, n. 1949, satul Sadăc, raionul Cantemir, înr. 2011, culeg. Varvara Buzilă.
30. Inf. Antoci Vasile, n. 1927, satul Ciamașir/Prioziornoe, raionul Ismail, înr. 2011, culeg. Varvara Buzilă.
31. Inf. Nina Țurcanu, n. 1939, satul Gangura, raionul Cimișlia, înr. 1994, culeg. Varvara Buzilă.
32. Grigore Țaca, n. 1936; Valentina Țaca, n. 1972, satul Țigănești, raionul Strășeni, înr. 14.01. 2012, culeg. Varvara Buzilă.
33. Tatiana Cernei, cu referire la inf. Iustina Stati, n. 1929, satul Drochia, raionul Drochia, în Revista Realități culturale, nr. 1, 2005.

34. Colicăuți, Briceni, Maria Rusnac, în Revista Realități culturale, nr. 1, 2005, p. 24-25.
35. Inf. Elena Bălănel, satul Cășlița Prut, raionul Cahul, n. 1948, în Barta/Plavni, raionul Reni, regiunea Odesa, înr. 1992, culeg. Varvara Buzilă.
36. Spirin Vasile M., n. 1914, satul Ciuciulea, raionul Glodeni, înr. 1986, culeg. Varvara Buzilă.
37. Inf. Valentin Chiper, n. 1966, satul Cășlița-Prut, raionul Cahul, înr. 2000, culeg. Varvara Buzilă.
38. Ghinoiu I. Obiceiuri populare de peste an. Dicționar. București: Editura Fundației Culturale Române, 1997.
39. Inf. Negrea Maria, n. 1920, satul Ciuciulea, raionul Glodeni, înr. 1986, culeg. Varvara Buzilă.
40. Inf. Zlotescu Vasile, n. 1918, băștinaș, satul Sagaidac, raionul Cimișlia, înr. 1998, culeg. Varvara Buzilă.
41. Inf. Baziuc Elena lui Vasile, n. 1920, Storojineț, înr. 14.12.1994, culeg. Varvara Buzilă.
42. Inf. Brihuneț Vera, n. 1936; Răbdău Nicolae, n. 1929, satul Zamciogi, raionul Criuleni, înr. 1992, culeg. Varvara Buzilă.
43. Zelenciuc V. Obiceiul agrar Drăgaica-Sânziencele. În: Revista de etnologie. Chișinău, 1997, nr. 1 (2), p. 24-34.

Abstract

THE BAND OF LADS AND THE VILLAGE HORA – TRADITIONAL INSTITUTIONS FOR THE ASSERTION OF THE SOCIAL-NORMATIVE CULTURE. The paper aims to disclose the contribution of the band of lads and of the village hora (traditional circle dance) in the assertion of the traditional social-normative culture. Both traditional institutions, having a considerable age, being interdependent, manifest themselves during great calendar feasts, during the year, and on Sundays, except the periods of fasting. Youngsters lead both these institutions, but the entire community takes benefit from their activity. The author analyses the relationships inside these institutions, as well as those developed with other structures. Both institutions accomplish complex functions: social, juridical, educational, cultural, communicative and axiological ones. Firstly, the socializing function imposes itself. Both the band of lads and the village hora socialize youngsters according to the traditional morality, according to the norms of behaviour, known and checked up by the community. The socialization took place gradually, under the supervision of old people, being mediated by lads with a greater experience. The latter ones assisted youngsters to pass easier through the stage of bachelor and achieve skills in order to aspire to marriage. In this way took place the transmission and assumption of roles and functions among the members of the band and of the hora, learning models of behaviours, essential principles and values for the traditional culture. The group supported youngsters in order to understand and become aware both of the privileges of life inside a community, and of its risks, of the responsibilities they had to assume from a juridical perspective. The economical functions, inherent to the activity of any institution, aimed to ensure the performance of customs, of their continuity through time, as well as of these institutions themselves. Lads learned how to earn and manage money commonly, using them for the benefit of the community. They trained themselves in negotiations with old people, also with other bands of fellows, with girls and their parents, learning thus how to achieve a consensus in any activity.

Keywords: band of lads, village hora (traditional dance), traditional institutions, social-normative culture, social norms, socialization.

**Doctor în filologie, conferențiar universitar,
Secretar științific, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală**